

Aquell matí en Tommy anava a fer uns encàrrecs a Carlisle; era un dissabte assolellat de maig i faltaven pocs dies per al vuitanta-dosè aniversari de la seva dona. Conduïa sense pressa envoltat de camps oberts, el blat acabat de plantar i la soja també. Hi havia parcel·les encara marrons que acabaven de llaurar per poder-hi sembrar, però sobretot hi havia aquell cel blau tan alt, amb quatre núvols blancs escampats a la vora de l'horitzó. Va passar de llarg el rètol que indicava el trencall per anar a cals Barton; encara hi deïa COSTURA I RETOCS, i això que la mare, la Lydia Barton, que era qui cosia i feia els retocs, ja feia molts anys que era morta. La pobresa extrema i l'estranyesa dels Barton van fer que fossin sempre una família de marginats, fins i tot en un poble com Amgash. Ara en aquella casa hi vivia el fill gran, un home que es deïa Pete; la filla mitjana s'estava un parell de pobles més enllà i la petita, la Lucy Barton, se n'havia anat feia un munt d'anys i havia acabat vivint a Nova York. En Tommy s'havia passat llargues estones pensant en la Lucy. Si en va passar, d'anys, aquella moxa, quedant-se a escola cada tarda després de les classes, tota sola en una aula..., des que en tenia nou o deu fins a l'últim curs de secundària; va trigar uns quants anys a poder-lo mirar als ulls.

Ara, però, en Tommy ja passava pels terrenys on hi havia hagut la seva granja —actualment tot eren camps; no havia quedat ni rastre de la casa ni dels estables—, i llavors es va posar a pensar, com feia tot sovint, en la vida que duïa en aquelles èpoques. Havia viscut molt bé, certament, però no es planyia de les coses que li havien passat. En Tommy no era de planye's, i la nit de l'incendi —aclaparat per aquell pànic galopant— havia entès que l'única cosa que de debò era important en el món eren la seva dona i els seus fills, i des de llavors estava convençut que la gent vivia tota la vida

sense abastar mai aquell coneixement rotund i omnipresent que ell sí que havia assolit. Íntimament, ell associava l'incendi amb un senyal de Déu perquè no se separés mai d'aquell regal que la vida li havia fet. Però íntimament, perquè no volia passar per ser la mena de persones que s'inventen excuses per justificar una tragèdia; i no volia que ningú —ni tan sols la dona que tant s'estimava— es pensés que ell podia ser capaç d'una cosa així. Però aquella nit, mentre la seva dona s'estava amb els nens al mig de la carretera —els havia fet sortir de casa a corre-cuita així que va veure que se li cremava l'estable— i ell veia aquelles flames enormes arborar-se en el cel nocturn i sentia els brams esgarrifosos de les vaques que s'anaven morint, aquella nit havia sentit moltes coses, però va ser només quan la teulada es va esfondrar de cop i volta dins de casa seva i va colgar les seves habitacions i fins i tot la sala d'estar del pis de sota, on hi havia totes les fotos dels nens i dels seus pares, va ser només en veure això que va notar —innegablement— el que només podia concebre com la presència de Déu, i llavors va entendre per què els àngels sempre els representaven amb ales, perquè li havia arribat aquella sensació exacta, la sensació d'un so que brunzia, que potser ni tan sols era so, i llavors va ser com si Déu, que era una entitat sense cara però que era Déu, li fes arribar i li comunicés sense paraules —molt breu, molt fugaç— un missatge que en Tommy va entendre que era: *No passa res, Tommy. Tot anirà bé.* I en aquell moment en Tommy va entendre que no passava res, que tot aniria bé. Tot allò s'escapava de la seva comprensió, però no passava res. I al final tot havia anat bé. Sovint pensava que els seus fills s'havien tornat més humans i compassius pel fet d'haver d'anar a escola amb nens pobres, que no vivien en cases com la que ells havien conegut de petits. Des de

llavors, alguna vegada havia tornat a sentir la presència de Déu, com si tingués un color daurat molt a la vora, però mai més havia tornat a tenir la sensació d'aquella nit que Déu el visitava, i, com que ja sabia què en diria, la gent, de tot allò, va decidir que s'ho guardaria sempre per a ell i fins a la tomba —el senyal de Déu, s'entén—.

Amb tot, qualsevol matí de primavera com aquell, l'olor de la terra el podia retornar a l'olor de les vaques, a la mullena dels musells, a l'escalfor de les panxes, als estables que havia tingut —n'eren dos—, i llavors deixava divagar el pensament i repassava tot d'escenes que li venien al cap. Potser perquè acabava de passar de llarg cals Barton es va recordar d'ell, del pare d'aquelles pobres criatures tristes i miserables, en Ken Barton, que havia treballat per al Tommy a temporades, i llavors li va venir al pensament —com li passava sovint— la Lucy, que havia marxat a estudiar a la universitat i que havia acabat vivint a Nova York. Ara era escriptora.

La Lucy Barton.

Mentre conduïa, en Tommy va sacsejar el cap lleument. Havent estat el conserge d'aquella escola durant més de trenta anys, en Tommy n'havia sentit de tots colors; sabia de noies embarassades, de mares que s'emborratxaven i de marits i mullers que es feien el salt, perquè en sentia parlar els alumnes que s'agombolaven en grupets al costat dels lavabos o a la vora de la cafeteria; en certa manera, en Tommy era invisible, i ell n'era ben conscient. Però, de tots, la Lucy Barton era qui més amoïnat l'havia tingut. Els altres nens de l'escola, i alguns mestres i tot, els escarnien de mala manera, tant a ella com a la seva germana, la Vicky, i al seu germà, en Pete. Tot i això, com que la Lucy va passar tants anys quedant-se a l'escola després de les classes, ell sempre

va tenir la sensació —i això que ella a penes parlava— que l’havia acabat coneixent més bé que a cap dels altres. Una vegada, quan ella feia quart —era el primer any que en Tommy treballava a l’escola—, va obrir la porta d’una aula i se la va trobar estirada sobre tres cadires que havia posat de costat ben arrambades als radiadors, amb l’abric a sobre fent-li de manta i ben adormida. Se la va quedar mirant, observant-li el pit que bellugava lleument amunt i avall, les ulleres fosques que li solcaven els ulls, les pestanyes desplegadas com estrelletes minúscules que centellejaven, perquè tenia les parpelles humides com si hagués estat plorant abans de caure adormida, i llavors en Tommy es va fer enrere a poc a poc, sense fer soroll; acostar-se-li d’aquella manera li hauria semblat gairebé indecorós per part seva.

Però una vegada —ara en feia memòria— ella devia fer primer o segon de secundària i ell va entrar a l’aula i se la va trobar dibuixant amb un tros de guix a la pissarra. La Lucy va parar al moment de veure’l entrar.

—No paris, no —li va dir.

Havia dibuixat una planta enfiladissa amb un munt de fulletes. La Lucy es va apartar de la pissarra i tot d’un plegat li va parlar:

—He trencat el guix.

En Tommy li va dir que no passava res.

—Ho he fet volent —va confessar ella, i abans d’apartar-ne la mirada se li va fer a la cara una espurneta de somriure.

—¿Expressament? —va dir ell, i ella li va fer que sí amb aquella mica de somriure de no res als llavis. Així doncs, en Tommy va agafar un altre tros de guix, una barreta sencera, el va trencar pel mig i li va picar l’ullet. Tal com ell ho recordava, allà la Lucy es va mig enriolar.

—¿Que ho has dibuixat tu, això? —va preguntar assenyalant l'enfiladissa i tot aquell bé de Déu de fulletes. I ella va encongir les espatlles i ho va deixar estar. Però normalment la Lucy s'estava asseguda en un pupitre i llegia, o feia els deures; i ell veia que efectivament era així com passava l'estona.

Va arribar a un senyal d'estop, i va dir les paraules de viva veu però fluixet: «Lucy, Lucy, Lucy B. ¿On vas anar, com t'ho vas fer per fugir d'aquí?».

Ell sabia com s'ho havia fet. La primavera del seu últim any d'escola, un dia la va veure al passadís després d'escola i ella li va dir, de cop i volta amb la cara franca i els ulls oberts de bat a bat:

—Senyor Guptill, me'n vaig a la universitat!

—Oh, Lucy. Això és fantàstic.

I allà mateix la Lucy se li va abraçar; i com que no el deixava anar, ell la va abraçar a ella. Aquella abraçada la recordaria tota la vida, perquè la Lucy estava tan prima que li va notar tots els ossos i els pits tan menuts, i perquè després va dubtar si aquella noia havia rebut mai gaires abraçades —o cap ni una—.

En Tommy va deixar enrere el senyal d'estop i es va endinsar en el poble; just allà davant tenia un lloc per aparcar. Hi va ficar el cotxe, en va baixar i va aprimar els ulls de tant de sol que feia.

—Tommy Guptill —va cridar un home, i en girar-se en Tommy va veure en Griff Johnson que se li acostava coixejant d'aquella mena de manera tan seva, perquè en Griff tenia una cama més curta que l'altra, i ni amb l'alça que duia a la sabata n'hi havia prou per estalviar-li la coixesa. En Griff ja li allargava la mà, a punt per encaixar-l'hi.

—Griffith —va dir en Tommy, i es van estar manxant

amb les mans encaixades una bona estona, mentre tot de cotxes els anaven passant pel costat a poc a poc, Main Street avall. En Griff era el corredor d'assegurances del poble, i amb en Tommy s'havia portat com un veritable cavaller; quan va saber que en Tommy no havia assegurat la granja pel seu valor total, en Griff li va dir: «T'hauria d'haver conegut abans, noi», perquè certament llavors ja era massa tard. En Griff, però, amb l'expressió afable i ara un bon panxot, continuava fent sempre bon paper a en Tommy. De fet, en Tommy no coneixia ningú —tenia la impressió— que no li fes sempre un bon paper. Amb una brisa que corria tot al seu voltant, van parlar dels fills i dels néts; en Griff tenia un nét addicte a les drogues, cosa que a en Tommy li va semblar tan trist que es va limitar a escoltar i a anar fent que sí amb el cap, mentre desviava la mirada ara sí ara no cap a les capçades dels arbres que flanquejaven Main Street, amb aquell món de fulles tan tendres i gemades; encabat li va escoltar la història de l'altre nét, que estava fent estudis de medicina, i en Tommy va dir:

—Ei, això és fantàstic. Me n'alegro per ell.

I es van fer uns copets a l'espatlla i van reprendre cadascú el seu camí.

A la botiga de roba, un cop superada la campaneta que en va anunciar l'arribada, en Tommy es va trobar amb la Marilyn Macauley que s'emprovava un vestit.

—¿Què hi fas tu per aquí, Tommy?

La Marilyn s'estava rumiant de comprar-se aquell vestit per anar al bateig de la seva néta al cap d'un parell o tres de diumenges, li va explicar, mentre se l'allisava dels costats; era beix amb tot de roses vermelles que feien remolins; s'havia tret les sabates i s'havia quedat just amb els mitjons de mitja. Li va dir que comprar-se un vestit nou

per a allò era una extravagància, però que li venia de gust. En Tommy —que feia anys que coneixia la Marilyn, des de l'època en què ella era alumna de l'escola d'Amgash— es va adonar que la Marilyn se'n mig avergonyia, i li va dir que a ell no li semblava cap extravagància. I llavors li va dir:

—Quan tinguis un moment, Marilyn, ¿que et faria res ajudar-me a trobar alguna cosa per a la meva dona?

En aquell mateix moment es va adonar que la Marilyn adoptava una actitud servicial; li va dir que sí, esclar que l'ajudaria, i es va ficar a l'emprovador i en va tornar a sortir amb la roba de cada dia posada, una faldilla negra i una samarreta blava, i les sabates negres planes, i a l'instant se'n va endur en Tommy cap a la secció dels mocadors de coll.

—Té —va dir, tibant un mocador vermell decorat amb uns fils daurats entreteixits. En Tommy el va agafar, mentre amb l'altra mà sospesava un mocador de flors.

—Potser aquest altre —va dir.

—Sí, aquest fa molt per a la Shirley —va trobar la Marilyn, i aquí en Tommy va entendre que a ella li agradava el mocador vermell, però que no es permetria mai comprar-se'l per a si mateixa. La Marilyn, des d'aquell primer any que en Tommy va treballar de conserge, havia estat una noia encantadora que sempre que el veia li deia «Hola, senyor Guptill!», però ara s'havia fet gran i s'havia convertit en una dona prima, nerviosa, de faccions crispades. En Tommy era del mateix parer que altra gent: que la Marilyn s'havia tornat d'aquella manera perquè el seu marit havia estat al Vietnam, i d'aleshores ençà no havia tornat a ser mai més el mateix; de tant en tant, en Tommy veia en Charlie Macauley pel poble, sempre amb aquell posat de ser vés a saber on, pobre home, i pobra Marilyn, també. Així doncs, en Tommy va tenir a la mà aquell mocador vermell amb els

fil·ls d'or entreteixits durant uns instants com si s'ho estigués rumiant i llavors va dir:

—Em sembla que tens raó. Aquest fa més per a la Shirley.

Se'n va endur el mocador de flors cap a la caixa i va donar les gràcies a la Marilyn per haver-lo ajudat.

—Em sembla que li encantarà —va fer la Marilyn, i en Tommy li va dir que n'estava segur.

Un cop al carrer, va fer cap a la llibreria. Se li va acudir que potser hi trobaria algun llibre de jardineria que li pogués agradar a la seva dona; un cop dins, va donar una volta i llavors va veure —plantat al bell mig de la botiga— un expositor carregat d'exemplars de l'últim llibre de la Lucy Barton. En va agafar un —a la coberta hi havia un edifici de ciutat—, el va obrir i va mirar la solapa posterior, on hi havia la foto de l'autora. Va pensar que si ara se la trobés pel carrer no la reconeixeria pas; a la foto, només perquè sabia que era ella arribava a discernir el que quedava d'aquella noieta, en el somriure, encara velat de tímida. Li va tornar a venir al cap aquella tarda que la Lucy li va dir que havia trencat el guix expressament, la mica de somriure murri que li va fer aquell dia. Ara ja era una dona gran, i en aquella foto duia els cabells recollits enrere, i com més se la mirava més aconseguia reconèixer-hi la nena que havia estat. En Tommy es va apartar per deixar passar una mare amb dues criatures petites, que li van passar pel costat dient:

—Disculpi, perdoni.

—I ara —va dir ell, i es va preguntar, com feia de vegades, com li devia haver anat la vida a la Lucy tan lluny de casa, allà a Nova York.

Va tornar a deixar el llibre a l'expositor i se'n va anar a buscar la dependenta a veure si tenien algun llibre de jardineria.